

Conferința

Securitatea alimentară și a resurselor de apă: între perspective europene și realități naționale

- background -

Securitate și siguranța alimentară

Caracterul multidimensional al conceptului de securitate, deseori abordat doar din perspectiva limitativă a aspectului politico-militar, implică de asemenea, alături de teme cheie precum securitatea energetică și cea demografică, elementul de securitate alimentară și de securitate a mediului (securitatea resurselor de apă). Plecând de la premisa potrivit căreia “securitatea națională urmărește să asigure starea de normalitate democratică la care aspiră societatea – cetățenii, comunitățile și statul – pe baza eforturilor ce vizează deplina instaurare a legalității, făurirea prosperității economice, echilibrul social și stabilitatea politică”¹ securitatea alimentară și a resurselor de apă capătă un rol sporit în asigurarea suveranității și securității naționale, cu atât mai mult cu cât “tendința de epuizare a unor resurse vitale”² constituie un risc clar definit în documentele strategice ale statului român.

Siguranța alimentară înseamnă angrenarea tuturor factorilor și aplicarea tuturor normelor care sprijină și asigură realizarea unor produse alimentare a caror valoare nutritivă și consum stă la baza unei alimentații sănătoase. *Scopul* principal al siguranței alimentare este asigurarea protecției sănătății umane la cel mai înalt nivel, iar *obiectivul* este susținerea intereselor consumatorilor în ceea ce privește consumul de alimente. Simpla definiție prezentată mai sus acoperă o mare diversitate de activități pornind de la cele de bază precum igiena personalului și până la cele mai complexe proceduri tehnice de eliminare a contaminanților din procesul tehnologic sau din alimentele gata procesate și din ingrediente.

Principiul de bază al politicii UE privind **siguranța alimentară** este aplicarea unei abordări integrate, de tipul „*de la fermă la consumator*”, care să acopere toate sectoarele lanțului alimentar – inclusiv producția de furaje, sănătatea plantelor și animalelor, bunăstarea animalelor, producția primară, procesarea alimentelor, depozitarea, transportul, vânzarea cu amănuntul, precum și importul și exportul acestora.

În ceea ce privește **securitatea alimentară**, conform definiției formulate de FAO în anul 1996, aceasta reprezintă o situație în care „toți oamenii beneficiază în permanență de acces fizic, social și economic la alimente suficiente, sigure și nutritive în vederea satisfacerii nevoilor și preferințelor lor alimentare pentru a putea duce o viață activă și sănătoasă. În general, se consideră că aceasta are trei componente distincte, care trebuie satisfăcute simultan și într-un mod stabil în cursul timpului: (a) disponibilitatea alimentelor la nivel național și regional; (b) accesul fizic și economic la alimente la nivelul gospodăriilor și (c) alimentația, adică utilizarea alimentelor la nivel individual.” (*Declarația de la Roma privind securitatea alimentară mondială și Planul de acțiune al Summitului privind alimentația la nivel mondial*. Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), 1996, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents)

¹ *Strategia de securitate națională a României*, Administrația Prezidențială, p. 3, București, 2007.

² *Idem*, p. 16.

Securitatea alimentară a devenit un element cheie la nivel global, dovadă fiind *Declarația*³ adoptată la *Summit-ul mondial FAO privind securitatea alimentară* desfășurat la Roma între 16-18 noiembrie 2009, care subliniază necesitatea unui acces sporit la surse de hrană sigură pentru toți. Importanța sporită a problemelor ridicate de securitatea alimentară reiese și din atenția acordată de Banca Mondială în sprijinirea proiectelor dedicate securității alimentare cu un număr total de 244 proiecte finalizate sau active⁴, respectiv crearea la nivelul Organizației Națiunilor Unite a unui organism special dedicat combaterii foametei la nivel mondial, *World Food Programme*⁵. La acestea se adaugă și *Comitetul pentru securitate alimentară mondială*⁶ din cadrul FAO, organism interguvernamental care servește drept forum.

Acest interes se reflectă și la nivel european, prin agenda și acțiunile adoptate, un element important în acest sens fiind *Rezoluția Parlamentului European din 26 noiembrie 2009 referitoare la summit-ul FAO și securitatea alimentară* care prevede o importanță sporită acordată acțiunilor naționale în acest domeniu și care „reafirmă că **securitatea alimentară constituie o responsabilitate națională** și că **toate planurile care au ca scop abordarea provocărilor privind securitatea alimentară trebuie să fie elaborate, coordonate, deținute și conduse la nivel național și să se bazeze pe colaborarea cu toate părțile implicate**; subliniază că securitatea alimentară ar trebui să fie o prioritate principală și că acest lucru ar trebui să se reflecte în programele și în bugetele naționale; subliniază că buna guvernare ar trebui să joace un rol-cheie, iar corupția la nivel național ar trebui combătută; consideră că lupta împotriva foametei trebuie să se bazeze pe recunoașterea dreptului la suveranitate alimentară, definit drept capacitatea unei țări sau a unei regiuni de a-și implementa democratic propriile politici, priorități și strategii referitoare la agricultură și produse alimentare”⁷.

Importanța sporită a securității alimentare reiese și din dezbaterile europene organizate în jurul reformei Politicii Agricole Comune. Securitatea alimentară este considerată a fi un element cheie în orice proiect de dezvoltare agricolă, întrucât „securitatea alimentară rămâne rațiunea de a fi a agriculturii nu numai la nivel european, ci și mondial, și mai ales în țările în curs de dezvoltare, dat fiind faptul că planeta se confruntă cu provocarea de a asigura hrana a nouă miliarde de oameni până în 2050” (*PAC în perspectiva anului 2020: Cum răspundem provocărilor viitorului legate de alimentație, resurse naturale și teritorii. Rezoluția Parlamentului European din 23 iunie 2011 referitoare la PAC în perspectiva anului 2020: cum răspundem provocărilor viitorului legate de alimentație, resurse naturale și teritorii (2011/2051(INI))*)⁸.

Subiectul securității alimentare, atât la nivel național, cât și la nivel mondial, devine de asemenea o *temă de interes sporit pentru cetățenii europeni*, după cum relevă concluziile unui Eurobarometru realizat în anul 2012, importanța cuvenită acestui subiect fiind totuși încă destul de redusă: aproximativ 56% dintre respondenți nu sunt preocupați de nivelul producției alimentare din țara lor, în schimb, 76% dintre respondenți sunt preocupați de nivelul producției alimentare la nivel mondial (**în cazul României, 56% din populație se arată interesată de nivelul producției alimentare naționale și doar 47% de nivelul producției alimentare la nivel global**).⁹

³ “L’Aquila” *Joint Statement on Global Food Security. L’Aquila Food Security Initiative (AFSI)*, disponibil online la adresa http://www.g8italia2009.it/static/G8_Allegato/LAquila_Joint_Statement_on_Global_Food_Security%5B1%5D_0.pdf, accesat ultima dată la 01.IV.2013.

⁴ Pentru mai multe detalii a se vedea

http://www.worldbank.org/projects/search?lang=en&searchTerm=&theme_exact=Nutrition%20and%20food%20security, accesat ultima dată la 02.IV.2013

⁵ <http://www.wfp.org/>, accesat ultima dată la 02.IV.2013

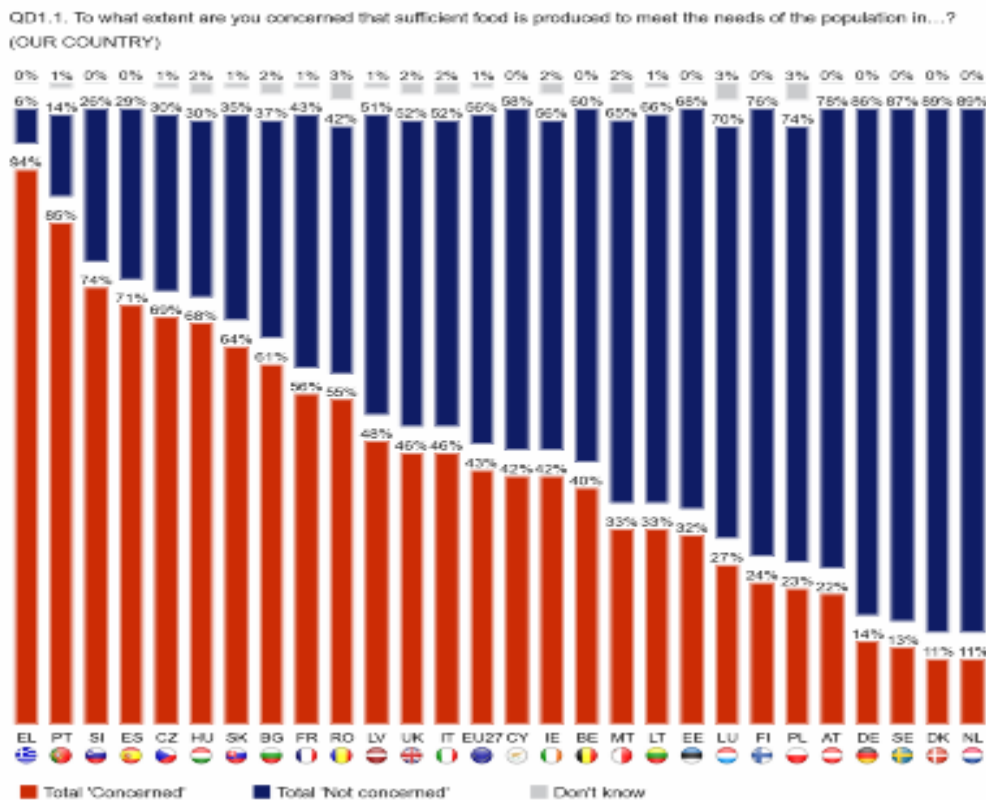
⁶ <http://www.fao.org/cfs/home/en/>, accesat ultima dată la 02.IV.2013

⁷ *Rezoluția Parlamentului European din 26 noiembrie 2009 referitoare la summit-ul FAO și securitatea alimentară*, disponibilă online la adresa

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2009-0102&language=RO&ring=P7-RC-2009-0168>, accesat ultima dată la 01.IV.2013.

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:390:0049:01:RO:HTML>, accesat la 01.IV.2013

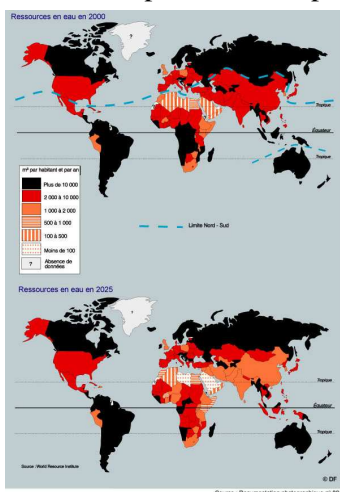
⁹ Eurobarometru: *Ce cred europenii despre securitatea alimentară, despre calitatea produselor alimentare și despre relația dintre agricultură și mediul rural*, iulie 2012, disponibil online la adresa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-748_ro.htm, accesat la 01.IV.2013.

Sursă: Eurobarometrul *Ce cred europenii despre securitatea alimentară, despre calitatea produselor alimentare și despre relația dintre agricultură și mediul rural*, iulie 2012 http://ec.europa.eu/agriculture/survey/2012/389_en.pdf

Securitatea resurselor de apă

Element esențial pentru viață și sursă vitală a progresului și dezvoltării umane, *apa dulce* a devenit o problemă a lumii contemporane. Inițierea Deceniului internațional al apei potabile (1981-1990), program demarat la inițiativa ONU, a fost semnalul în ceea ce privește criza resurselor de apă dulce. Aceasta este determinată de anumiți factori, din care se poate menționa explozia demografică, procesul rapid de dezvoltare care a condus la mari aglomerări urbane, dar mai ales de necesarul crescut de apă dulce din industrie și agricultură. Putem afirma, cu certitudine, că relația progres tehnic – resurse de apă este invers proporțională.

Raportul prezentat în septembrie 2011 în cadrul celui de-al XIV-lea Congres Internațional al Apei (Pernambuco, Brazilia) precizează faptul că îmbunătățirea distribuției apei la nivelul Terrei va avea un impact semnificativ și asupra producției de hrană pentru populație, deoarece apa dulce nu este distribuită astfel încât să asigure necesarul de hrană al planetei. *Se estimează că deficitul de apă și distribuția ei va afecta cel puțin jumătate din populația globului, începând cu anul 2030.*¹⁰

Astfel, criza apei poate determina și conflicte majore în rândul populațiilor afectate. Conform *Raportului privind Securitatea Apei* al National Intelligence din SUA, apa dulce poate deveni un motiv de război mai puțin obișnuit, care poate apărea în Orientul Mijlociu, Asia de Sud și Africa de Nord. În opinia experților americani, apa va deveni în viitor o posibilă armă de război sau o amenințare teroristă.¹¹

¹⁰ http://www.futura-sciences.com/fr/news/t/developpement-durable-1/d/dans-le-monde-les-ressources-en-eau-sont-suffisantes-mais-mal-distribuees_33641/, accesat la 23 mai 2013

¹¹ Intelligence Community Assessment on Global Water Security, <http://www.state.gov/e/oes/water/ica/index.htm>, accesat la 23 mai 2013

Schimbările climatice au condus la *perioade de secetă în mai mulți ani consecutiv, cumulate cu inundații catastrofale și lipsa apei potabile*. Toate aceste aspecte pot conduce la instabilități și conflicte la nivel global în următoarele decenii, în țările în curs de dezvoltare, care se confruntă și cu o explozie demografică, dar și cu efecte serioase care duc la schimbări climatice majore. Riscul ca apa potabilă să fie la baza unui conflict în următorii 10 ani este minim, chiar dacă aceasta creează tensiuni atât în interiorul unor state, cât și între țări și amenință perturbarea piețelor de produse alimentare naționale și globale.

Un alt aspect important al securității resurselor de apă îl reprezintă *protejarea surselor naturale*, ceea ce implică investirea unor sume considerabile pentru protejarea zonelor care asigură resursele de apă naturală. *Acțiunile de deversare în apele de suprafață a unor produși toxici ai activităților industriale conduc la deteriorare ecosistemelor, acționând nefast asupra florei și faunei din zonele afectate*. Apele contaminate conțin în prezent, de ordinul sutelor de mii de substanțe chimice unele fiind chiar nocive vieții. Afectarea sănătății populațiilor provine din patologia hidrică, dar și indirect prin hrana neadecvată generată de secetă și sărăcie, și este provocată și indusă de lipsa apei dulci.¹² În același timp, comerțul cu apă dulce devine din ce în ce mai rentabil. Previțiunile actuale consideră că populația crește și consumul de apă se dublează la fiecare 20 de ani. Și analizele ONU sunt alarmante, acestea arătând că, până în 2040, cererea de apă va depăși cu 30% cantitatea disponibilă. Potrivit unui alt raport ONU, 1,1 miliarde de oameni nu au acces durabil la resurse de apă potabilă la nivel mondial. Cum previțiunile specialiștilor sunt pentru o populație de peste 9,5 miliarde de oameni la nivelul anului 2050, provocarea determinată de necesarul și distribuția apei pe glob este departe de a fi rezolvată.

Prin prisma celor de mai sus, *garantarea securității alimentare și a resurselor de apă constituie un interes cheie pentru cetățenii români și cei europeni*, iar pentru realizarea acestora este necesar un cadru multilateral de măsuri adoptate la nivel național, european și mondial.

De asemenea, România și toate celelalte state membre ale UE trebuie să se concentreze asupra securității alimentare în interiorul granițelor proprii. În acest sens, sunt necesare acțiuni specifice atât în modernizarea și restructurarea agriculturii, cât și în sprijinirea cercetării și inovării din acest sector. Acest lucru presupune o mai bună colaborare între fermieri, companiile de consultanță agricolă și stațiunile de cercetare, precum și stabilirea de contacte cu alți parteneri din alte state membre. În unele domenii, țara noastră are experiența ultimelor decenii în cercetare agricolă, experiență care poate fi valorificată la nivel european, iar agricultorii din România au nevoie de sprijin pentru a-și putea dezvolta performanța.

Deficitul de apă este în mod evident unul dintre factorii cheie care vor limita producția de alimente. Cu toate acestea, există oportunități pentru creșterea producției de alimente astfel încât utilizarea durabilă a apei și a altor resurse să fie optimizată. Problema actuală nu este una de resurse, ci o problemă de distribuție și de gestionare eficientă a apei la nivel global. Concluzia este certă și anume dezvoltarea societății umane în general depinde și este condiționată de prezența resurselor de apă dulce.

Ca atare, *asigurarea securității alimentare, gestionarea resurselor de apă și protecția ecosistemelor* trebuie să fie considerate, mai degrabă, ca fiind o singură politică decât alegeri separate și, uneori, concurente.

---

¹² <http://www.greenagenda.org/eco-aqua/noi.htm>, accesat la 23 mai 2013